

*До разової спеціалізованої вченої ради
Дніпровського державного університету
внутрішніх справ*

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата юридичних наук, доцента

СЕРДЮКА Ігоря Анатолійовича

на дисертацію ВОЙТЮК Марини Петрівни

**«Соціальний захист громадян, які перебувають на службі у Збройних
Силах України та інших військових формуваннях, а також членів їх
сімей як найважливіша функція сучасної Української держави»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань
08 Право, за спеціальністю 081 Право**

Актуальність теми дослідження. Обрана Мариною Войтюк тема дисертаційного дослідження безумовно є актуальною. Проблематика соціального захисту громадян, які перебувають на службі у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, а також членів їх сімей тією чи іншою мірою завжди перебувала у фокусі уваги відповідних інститутів державної влади. Проте пріоритетним напрямком державної політики України функція соціального захисту громадян, які перебувають на службі у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, а також членів їх сімей, стала відтоді як розпочалося відкрите збройне протистояння між силами безпеки і оборони України та збройними силами держави-агресора. Реалізація вищезгаданої функції вимагає належного наукового забезпечення, що свідчить про важливість теми цієї наукової розвідки.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження підготовлене Мариною Войтюк відповідно до § 20 «Забезпечення прав ветеранів війни, зокрема осіб, які брали або беруть участь у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони,

відсічі і стримування збройної агресії російської федерації у Донецькій та Луганській областях», а також пп. 3 п. 2 §25 «Забезпечення прав осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, та членів їх сімей» Національної стратегії у сфері прав людини, затвердженої Указом Президента України від 24 березня 2021 року №119/2021; Стратегії ветеранської політики на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024-2027 роках, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2024 року №1209-р.; Стратегії формування системи повернення з військової служби до цивільного життя на період до 2033 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025-2027 роках, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 31 грудня 2024 року №1350-р.; пп. 6 та пп. 7 п. 3.3.1. Пріоритетних (перспективних) напрямів, за якими здійснюються організація та проведення фундаментальних і прикладних наукових досліджень у галузі права Розділу 3 «Цільові вектори діяльності НАПрН України на 2026-2030 роки» Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2026-2030 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 30 квітня 2026 року № 2-26 (стор. 18-19 дисертації).

Мета і завдання дисертаційного дослідження, його об'єкт і предмет визначені коректно (стор. 19-20 дисертації), а цілісність роботи забезпечена належним структуруванням викладеного теоретичного матеріалу.

Достовірність і обґрунтованість отриманих наукових результатів підтверджується також використанням здобувачкою наукового ступеня пізнавальних можливостей сучасної методології права, інструментальним компонентом якої є методи пізнання права та інших правових явищ (зокрема, й функції соціального захисту громадян, які перебувають на службі у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, а також членів їх сімей).

Ступінь новизни підготовленого Мариною Войтюк дисертаційного дослідження та його результатів визначається предметом дослідження,

постановкою креативних дослідницьких завдань, вибором і використанням сучасної методології дослідження, залученням до наукового пошуку значної емпіричної бази, що охоплює різні за своєю юридичною природою правові акти.

Наукова новизна основних положень та висновків дисертації.

Загальне позитивне враження від представленого дослідження підкріплюється отриманими науково обґрунтованими результатами.

Найбільш вагомими вважаю такі результати дослідження:

1. Аргументовані автором три етапи розвитку теорії функцій держави загалом і такої її складової, як вчення про функцію соціального захисту громадян, які перебувають на службі у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, а також членів їхніх сімей, зокрема: перший етап – формування теорії функцій України як соціальної, демократичної, правової держави, які мають здійснюватися нею переважно в ординарний період (1991–2014 рр.); другий етап – період адаптації доктрини функцій держави до умов локального збройного конфлікту (2014–2022 рр.); третій – сучасний етап (з 24 лютого 2022 по теперішній час) спричинений повномасштабним вторгненням збройних сил російської федерації на територію України, який супроводжується веденням активних бойових дій та загибеллю і травмуванням Захисників і Захисниць Батьківщини (стор. 22, 57 дисертації).

2. Обґрунтований авторський концепт функції соціальної правової держави, під яким запропоновано розуміти напрями діяльності держави, що виражають сутність та її соціальне призначення, цілі й завдання з управління громадянським суспільством, трансформація яких на конкретному етапі історичного розвитку такої держави відбувається під впливом соціально-економічних, політичних, культурних, військово-політичних та інших чинників (стор. 22-23, 67, 109 дисертації).

3. Доведену дисертанткою тезу про те, що в сучасних умовах межа між «внутрішнім» і «зовнішнім» в аспекті функцій держави не має чіткого розмежування. Саме інтеграційна функція дозволяє Україні об'єднувати

ресурси з партнерами для захисту та відсічі збройній агресії російської федерації проти України. Водночас, інформаційна функція еволюціонувала у комунікативну і розглядається авторкою як механізм двостороннього обміну даними, що в умовах війни виступає ресурсом національного спротиву й інструментом консолідації суспільства (стор. 181 дисертації).

4. Вдосконалену здобувачкою наукового ступеня класифікацію поняття функції держави за такими критеріями: а) ступенем їх актуальності; б) за характером реагування на виклики та загрози національній безпеці (стор. 22, 107-108, 110-111 дисертації).

5. Як вагомий науковий доробок дисертантки розглядаю підготовлені нею конкретні пропозиції щодо внесення змін до ч. 5 ст. 17 Конституції України, що передбачають розширення адресатів права на соціальний захист з числа іноземців та осіб без громадянства, які беруть участь у захисті суверенітету та територіальної цілісності нашої держави, а також Закону України «Про соціальний та правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», з метою зрівняння в правах членів добровольчих формувань територіальних громад та військовослужбовців ЗСУ в частині отримання одноразової грошової допомоги за поранення, що не призвело до інвалідності, але спричинило тривалу втрату працездатності (стор. 23, 176, 184 дисертації).

Повнота викладу положень дисертації в роботах, опублікованих автором. Основні положення та висновки, що містяться в дисертації, висвітлені авторкою в 11 публікаціях (4 наукових статтях, надрукованих у фахових виданнях України з юридичних наук, а також 7 тезах доповідей на різного рівня науково-практичних заходах), що свідчить про достатню повноту й апробацію результатів дослідження.

Теоретичне та практичне значення результатів дослідження Марини Войтюк підтверджується можливістю їх використання у науково-дослідній сфері, в освітньому процесі та правотворчості. Зокрема, положення та висновки, сформульовані в дисертації, можуть стати теоретичним

підґрунтям для подальшого дослідження проблематики здійснення Українською державою такої важливої функції, як соціальний захист громадян, які перебувають на службі у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, а також членів їх сімей.

Дотримання академічної доброчесності. Дисертація Марини Петрівни Войтюк відображає результати власних досліджень, а також містить необхідні посилання на роботи тих учених, чиї ідеї і теоретичні узагальнення про різні аспекти функції соціального захисту громадян, які перебувають на службі у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, а також членів їх сімей, стали предметом наукового аналізу. Це є свідченням дотримання дисертанткою академічної доброчесності.

Кваліфікаційна робота написана грамотно, із використанням сучасної української мови і юридичної термінології. У **структурному плані** дисертація складається зі вступу, 3 розділів, 7 підрозділів і висновків, у яких теоретичний матеріал викладений логічно та послідовно, а також списку використаних джерел і додатків.

Недоліки та ступінь їх впливу на дисертацію в цілому. Водночас, рецензована наукова праця не позбавлена і певних недоліків, а також положень, які носять дискусійний характер.

Зважаючи на юридичні властивості Конституції України, і зокрема її програмний характер, авторці бажано було б вказати на зв'язок підготовленої нею роботи зі ст.ст. 1, 3, 8 та 17 правового акта найвищої юридичної сили.

Оскільки ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень і висновків значною мірою залежить від обраної методології наукової розвідки, у підрозділі 1.2. «Методологія наукових досліджень функції соціального захисту громадян, які перебувають на службі у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, а також членів їх сімей» дисертаційного дослідження здобувачці наукового ступеня необхідно було б поряд із методологічними підходами і методами пізнання (стор. 45-56

дисертації) визначитись із концептуальним складником методології права, роль якого виконують правова парадигма і гносеологічні принципи.

При підготовці кваліфікаційної праці дисертантка фактично виконала функцію нормопроєктування, запропонувавши конкретні зміни до чинного національного законодавства з питань соціального захисту захисників і захисниць України, а також членів їх сімей. Водночас, у тексті вищезгаданого підрозділу дисертації (стор. 50-56 дисертації) відсутня згадка про той метод пізнання, який забезпечує здійснення цієї функції.

У Розділі 3. «Функція соціального захисту громадян, які перебувають на службі у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, а також членів їхніх сімей: її зміст та форми здійснення» дисертаційного дослідження здобувачка наукового ступеня значну увагу приділила розкриттю змісту цієї функції, а також характеристиці правових і організаційних форм її здійснення (стор. 112-175 дисертації). Водночас, робота суттєво додала б у своїй науковій вазі, якби її авторка для наукового пошуку залучила і розкрила зміст терміно-поняття «механізм здійснення функції соціального захисту громадян, які перебувають на службі у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, а також членів їхніх сімей».

Висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку виконаної роботи і з високим ступенем вірогідності викликані наявністю новаторських ідей, а також складністю обраного предмету наукового пошуку.

Загальна оцінка дисертації та її відповідність встановленим вимогам. Все вищевикладене свідчить про те, що дисертація Марини Петрівни Войтюк «Соціальний захист громадян, які перебувають на службі в Збройних Силах України та інших військових формуваннях, а також членів їх сімей як найважливіша функція сучасної Української держави», відповідає п.п. 6-8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу

вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, адже є завершеною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що виконують конкретне наукове завдання, яке має істотне значення для галузі знань 08 Право, спеціальності 081 Право, а її авторка – Войтюк Марина Петрівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 08 Право спеціальності 081 Право.

Рецензент –

Доцент кафедри

адміністративно-правових дисциплін

та публічного управління,

кандидат юридичних наук, доцент

Ігор СЕРДЮК

Підпис Сердюка І.А. засвідчую:

Проректор Дніпровського державного

університету внутрішніх справ,

доктор юридичних наук, професор,

Заслужений діяч науки і техніки України,

полковник поліції

Олександр ЮШИН